

Väestöliiton suositukset

Kestävän väestönkehityksen Suomi: Väestöliiton suositukset

Lähtökohtamme

Väestöliitto kannattaa väestöpolitiikkaa, joka tavoittelee kansakunnan hyvinvointia, ekologista kestävyyttä ja globaalia vastuullisuutta. Moderni ja demokraattinen väestöpolitiikka nojautuu osallistavaan päätöksentekoon, ihmisoikeuksiin ja tieteelliseen näyttöön. Maassa elävien määrän, iän ja sukupuolen lisäksi väestönmuutokseen vaikuttavat kansalaisten koulutus, taidot, terveydentila, toimijuus ja ihmisten keskinäiset suhteet.

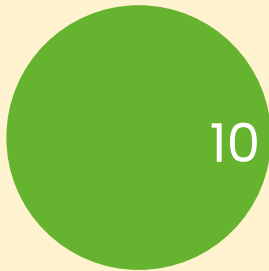
Väestöliitto toimii toivon, onnellisuuden ja ihmis-oikeuksien asialla. Syntyvyyden ja perheiden hyvinvoinnin edistämiseksi alun perin perustettu järjestö on vaikuttanut kohta 80 vuoden ajan. Tällä hetkellä Väestöliitto jäsenjärjestöineen pyrkii siihen, että jokaisella olisi mahdollisuus elää omannäköistään elämää turvallisisa ja hyvinvoivissa ihmissuhteissa. Kehityspoliitiikassa tuemme naisten, tyttöjen ja nuorten oikeuksia.

Suomen väestö ikääntyy 2020-luvulla odotettua nopeammin. Se merkitsee, että lapsia ja nuoria on yhä vähemmän suhteessa keski-ikäisiin ja ikääntyneisiin. Työikäisten osuuden vähentyessä väestön elinvoima edellyttää enenevässä määrin, että jokaisen henkilökoh- taista potentiaalia ja toimintakykyä tuetaan läpi elämän.

Pitkällä aikavälillä ikääntyvä väestörakenne vähentää väestöä, jollei maahanmuutto korvaa kuolleiden ja syntyneiden välistä määrällistä eroa.

Väestöpolitiikan tavoite on tuottaa mahdollisimman hyvä ja merkityksellinen elämä ihmisille. Se edistää jokaisen osallisuutta, yhdenvertaisuutta, sukupolvien välistä solidaarisuutta ja yhteisö- jen sekä koko yhteiskunnan vastuullisuutta ja resi- lienssiä. Tämä edellyttää laajaa ja faktaperusteista keskustelua ajankohtaisesta väestönmuutoksesta.

Olemme kiteyttäneet väestöpoliittiset näkemyk- semme **kymmeneen tavoitteeseen**. Kannanotomme nojautuu Väestöliiton arvoihin ja Väestöliiton väestö- poliittisen ohjelman tekoon osallistuneiden asiantun- tijoiden esittämiin arvioihin. Tavoitteissa esitämme suosituksia ja pyrkimyksiä väestön koon, syntyvyyden, monimuotoisten perheiden hyvinvoinnin, muuttoliik- keen sekä terveyden ja hyvinvoinnin näkökulmista. Viittaamme tavoitteiden kohdalla **niihin asiantuntija- kirjoituksiin, joissa taustoja avataan tarkemmin**. Väestöliiton tavoitteet ovat kuitenkin riippumattomia asiantuntijoiden näkemyksistä ja päinvastoin.

10 TAVOITETTA SUOMEN VÄESTÖLLE

- Sopivan kokoinen Suomi ei kutistu vielä
- Tasapainoinen väestönkehitys on ekologisesti kestävä
- Syntyvyyden nousu Suomessa on tavoiteltava asia
- Ihmisiä on tuettava saamaan niin monta lasta kuin he itse toivovat
- Hyvät ihmissuhteet ovat kansanterveyden ytimessä
- Perheystävällisyys koskee kaikkia
- Maahanmuutto lisääntyy huomattavasti
- Suomi on houkutteleva ja inhimillinen uusi kotimaa
- Monipaikkaisuus uudistaa alueiden kehityksen
- Kannustimia maastamuuton vähentämiseksi

VÄESTÖTAVOITTEET perusteluineen

1. Sopivan kokoinen Suomi ei kutistu vielä

Väestön ikääntymisen myötä maailman väestönkasvun on ennustettu taittuvan tämän vuosisadan aikana. Ennustavasta tahosta riippuen taitto tapahtuu 40–90 vuoden sisällä. Suunta on kestävä kehityksen kannalta toivottava, sillä maapallon resurssit eivät nytkään riitä kannattelemaan lähes 8 miljardia ihmistä.

Suomessa asuu vuonna 2020 noin 5 530 000 ihmistä. Koko maan keskimääräinen asukastiheys on alhainen, noin 16 ihmistä neliökilometriä kohti. Väestönkasvu on 2000-luvulla ollut keskimäärin 0.3 prosenttia vuodessa. Vuodesta 2016 lähtien Suomessa on kuollut enemmän ihmisiä kuin syntynyt. Väestö pieneni ilman maahanmuuttoa. Myös kuntien väestönkasvu nojautuu enenevässä määrin maahanmuuttoon.

Mikäli nykyiset väestötrendit jatkuvat, väestönkasvu kääntyy seuraavalla vuosikymmenellä laskuun. Tilastokeskuksen tekemän tuoreimman väestöennusteen mukaan Suomessa olisi yli 100 000 asukasta vähemmän vuonna 2050, noin 5 420 000 ihmistä, mikäli vuoden 2019 tason syntyvyys ja nettomaahanmuutto jatkuisivat. Väestöliitto ei pidä sinänsä ongelmana Suomen väestön koon mahdollista pientymistä tällä vuosisadalla. Tällä hetkellä on kuitenkin suotavaa, että väestö jatkaa maltillista kasvua. Houkutteleva ja dynaaminen yhteiskunta edellyttää tällä hetkellä väestöllisesti tiheitä kasvukeskuksia, joissa ihmisten ja toimintojen synergiat kohtaavat hedelmällisesti.

Mikäli vuosittainen väestönkasvu olisi jatkossakin noin 0.3 prosenttia, Suomessa olisi runsaat 6 miljoonaa asukasta vuonna 2050. Sopivan kokoisessa Suomessa hyvinvointitalouden rahoitus pohja ja sen myötä alueellinen, sosiaalinen ja taloudellinen kestävyys ovat helpommin turvattavissa.

Väestötavoite:
Maltillinen väestönkasvu on perusteltua seuraavien vuosikymmenten aikana.

2. Tasapainoinen väestönkehitys on ekologisesti kestävä

Kestävän kehityksen tavoitteet ovat 2020-luvun väestöpolitiikan kiistaton lähtökohta. Missä 2000-luvun väestöpoliittisessa keskustelussa ei juurikaan puhuttu ekologisista tekijöistä, tietoisuus ilmastokriisin ja luonnon monimuotoisuuden yhteydestä väestöpolitiikkaan on sen jälkeen tarkentunut. Muiden politiikkatavoitteiden rinnalla myös väestöpoliittiset tavoitteet on nähtävä osana YK:n Kestävän kehityksen agendaa.

Kestävä kehitys edellyttää laajaa joukkoa poliittisia, taloudellisia ja sosiaalisia muutoksia. Taloudellinen ja yhteiskunnallinen vakaus sekä väestön hyvinvointi on turvattava tavoilla, jotka eivät ole riippuvaisia jatkuvasta taloudellisesta kasvusta. Joidenkin mielestä tämä edellyttää selvää elintason alentamista **(ks. Pasi Heikkurisen luku tässä raportissa)**. Toiset korostavat, että hyvinvointitaloudessa elintaso ja koettu hyvinvointi voivat jopa kasvaa esimerkiksi kiertotalouden ja uusiutuvan energian avulla (ks esim. <https://sustainable-prosperity.eu/>). Kiihtyvässä teknologian murroksessa ja globaalien kriisien lisääntyessä on mahdotonta ennustaa, kumpi tapa on realistisempi ja toimivampi – tavoite on kuitenkin sama.

Kunnat, yritykset, järjestöt ja yksilöt osallistuvat kaikki omalta osaltaan tavoitteen toteutumiseen. Suomen rajojen sisällä tapahtuvaa muutosta merkittävämpi tekijä on kuitenkin globaali vaikuttaminen, joka koskee sekä kansainvälisiä ilmastopäästöjä vähentäviä sitoumuksia, teknologisia innovaatioita että kehitysyhteistyötä.

Väestöliitto on useamman vuosikymmenen aikana aktiivisesti edistänyt naisten oikeuksia sekä globaaleja seksuaali- ja lisääntymisoikeuksia. Ne ovat maailman väestönkehityksen kulmakivi: naisten koulutuksen ja

perheiden lapsilukutoiveiden tukeminen ovat tehokkaimpia keinoja hidastaa maailman väestönkasvua.

Väestöliitto korostaa, että sosiaalinen ja taloudellinen kestävyys ovat riippuvaisia ekologisesta kestäväydestä. Toisaalta jälkimmäistä kannattaa rakentaa vain, jos myös kahdesta ensimmäisestä pidetään kiinni. Ilmastokriisi torjutaan hyvinvointitalouden ja sosiaalisen oikeudenmukaisuuden puitteissa, demokraattisesti ja pahentamatta yhteiskunnallista eriarvoisuutta.

Kestävän kehityksen Suomessa energia ja teollisuus eivät lisää hiilipäästöjä ja resurssit kierrätetään. Opimme asumaan, liikkumaan, kuluttamaan ja kasvattamaan tulevia sukupolvia vähentäen hiilijalanjälkeämme ja luonnon moninaisuutta kunnioittaen. Silloin lastensaanti ei ole ilmastouhka, vaan takuu paremmasta tulevaisuudesta. Lapsimyönteisyys kuuluu yhteisöllisesti ja ekologisesti kestäväan Suomeen. **(ks. Taru Kivelän luku.)**

Ekologinen tavoite:
Suomi edistää kestäväää taloutta
ja väestönkasvua kansallisesti ja
kansainvälisesti.

3. Syntyvyyden nousu Suomessa on tavoiteltava asia

Suomen syntyvyys on tällä hetkellä EU:n keskimääräistä tasoa alhaisempi. Kokonaishedelmällisyys, joka heijastaa oletettua keskimääräistä lapsilukua naista kohti vuositasolla, oli vuonna 2019 1.35. Se kuuluu maailman alhaisimpiin. Myös lopullinen lapsiluku näyttäisi olevan laskussa. Suomalaiset naiset ovat useamman sukupolven aikana saaneet keskimäärin 1.9 lasta elämänsä aikana, jatkossa luku saattaa olla 0.2–0.3 lasta vähemmän. **(ks. Anna Rotkirchin luku.)**

Vuonna 2004 Väestöliitto tavoitteli 1.9 lapsen kokonaishedelmällisyyttä Suomeen. Tavoite toteutuikin vuonna 2010, mutta on ollut sitä alhaisempi muina vuosina. Vaikka 1.9 lapsen tavoite on tällä hetkellä vähemmän realistinen kuin mitä se vuosituhannen alussa oli, se on mielestämme edelleen perusteltu ja toivottava. Mikäli nuoret aikuiset saisivat toivomansa määrän lapsia, tämä syntyvyystavoite jopa ohitettaisiin.

Aleneva syntyvyys voi aiheuttaa epäsuhdan julkisen talouden tulojen ja menojen välille. Mikäli syntyvyys jatkuu matalana, julkisen talouden kestävyysvaje saattaa kasvaa melkein yhdellä prosenttiyksiköllä. Vaikutus olisi erityisen suuri eläkejärjestelmäämme. Väestöliitto korostaa, etteivät syntyvyyden laskun pysäyttäminen ja ekologisesti kestävä kehitys ole toistensa vastakohtia, vaan niitä voidaan edistää tasapainossa.

2010-luvun väestönkehityksen aiheuttama haaste eläkejärjestelmään olisi pitkälti ratkaistu, mikäli syntyvyys nousisi vuosituhannen alun tasolle, eli noin 1.8–1.9 lapsen kokonaishedelmällisyyteen.

Vaikka kukaan ei saa lapsia bruttokansantuotteen vuoksi, lapsia kasvattavien ihmisten merkittävää panosta kansantaloudelle tulisi Väestöliiton mielestä korostaa. Näihin moninasiin kasvattajiin kuuluvat

lapsen vanhemmat, isovanhemmat, sisarukset ja huoltajat, mutta myös muut sukulaiset, ystävät sekä kaikki lasten hoitoon, opetukseen ja terveyden vaalimiseen osallistuvat. Isovanhempien ja muiden läheisten apu on yksi tärkeimmistä lapsiperheiden tukimuodoista.

Syntyvyyden nousu on tavoiteltava asia alhaisen syntyvyyden maissa, kuten Suomessa. Lapsissa on tulevaisuutemme.

**Syntyvyystavoite:
Sosiaalisen ja taloudellisen
kestävyyden kannalta olisi
suotavaa, että vuosittainen
kokonaishedelmällisyys nousisi
Suomessa 1.9 lapseen.**

4. Ihmisiä on tuettava saamaan niin monta lasta kuin he itse toivovat

Suomalaiset toivovat keskimäärin noin kahta lasta. Toteutunut lapsiluku on kuitenkin alhaisempi. Ero toivotun ja toteutuneen lapsiluvun välillä johtuu paljolti siitä, että lapsettomien nuorten aikuisten osuus on Suomessa korkeampi kuin muissa maissa. Esikoinen syntyy yhä myöhemmin vanhemman elämässä, mikä myös heikentää ihmisten mahdollisuuksia saavuttaa lapsilukutoiveitaan. **(ks. Anna Rotkirchin luku.)**

Seksuaali- ja lisääntymisoikeudet ovat ihmisoikeuksien keskeinen osa. Kannatamme jokaisen nuoren aikuisen mahdollisuutta toteuttaa lapsitoiveensa sikäli, kuin se on lääketieteellisesti suotavaa.

Lisääntyminen ei ole velvoite eikä oikeus: lapsia ei hankita, ne saadaan. Myös lapsettomuus on hyväksyttävä valinta. Oikeus perhesuunnitteluun kuuluu ihmisoikeuksiin. Nykyaikaiseen perhesuunnitteluun kuuluu niin ehkäisyvalistus ja ehkäisyvälineiden saatavuus kuin tuki lastensaantia ja vanhemmuutta koskevaan päätöksentekoon. Hyvin alhaisen syntyvyyden ja myöhentyneen vanhemmuuden aikana tarvitsemme uudenlaista tukea lastensaantia ja lisääntymistä koskeville elämänvalinnoille. Nuorille ja aikuisille tulisi tarjota räätelöityä psykologista ja lääketieteellistä tukea elämän tärkeimpien päätösten kohdalla. Tukea ja hedelmällisyysneuvontaa tarvitaan eri elämäntilanteissa sekä erilaisissa parisuhteissa ja perheissä. Mahdollisuuksia perheellistyä myös opiskelun aikana on kehitettävä ja opiskelijavanhemmuutta tuettava. Toista ja kolmatta lasta pohtivien vanhempien sekä vähävaraisten perheiden kohdalla tuleva perhevapaaudistus sekä perhepoliittiset etuudet ja niiden riittävä taso ovat keskeisiä tekijöitä.

Väestöliitto katsoo, että jokaisella nuorella aikuisella tulisi olla mahdollisuus yrittää ja saada tukea lapsilukutoiveensa täyttämiseen. Perhesuunnittelu auttaa toivotun lapsiluvun saavuttamisessa. Lapsilukutavoitteemme on, että ero toivotun ja toteutetun lapsiluvun välillä pienenee ja useampi uskaltaa perheellistyä aikaisemmin. On arvioitava esteet lainsäädännössä ja tarkistettava lisääntymis- ja seksuaaliterveyteen liittyvät resurssit koskien perhesuunnittelun palveluita ja hedelmällisyysneuvontaa, hedelmöityshoitoja sekä lapsiperheiden toimeentuloa ja hyvinvointia. Huolehditaan, että lainsäädäntö suojaa perhesuhteita kaikissa perhemuodoissa.

Lapsilukutavoite:
Ero toivotun ja toteutuneen lapsiluvun välillä pienenee.

5. Hyvät ihmissuhteet ovat kansanterveyden ytimessä

Terveyden ja kuolleisuuden kohdalla Suomi on onnistunut vähentämään eri väestöryhmien välistä eriarvoisuutta. Silti tulo- ja koulutusryhmien sekä alueiden ja sukupuolten välillä on edelleen suuria eroja. **(ks. Suvi Parikan ym. luku.)**

Väestön terveyttä voidaan edistää useilla tavoilla. Suomessa on onnistuneesti kehitelty verotuksellisia keinoja alkoholi-, tupakka-, liikunta- ja ravitsemuspolitiikassa sekä panostettu tasa-arvoon koulutus- ja työllistymismahdollisuuksissa. Hyvinvointitalouteen kuuluvat myös ihmissuhteet, joilla on merkittävä vaikutus terveyteen ja hyvinvointiin. Tiedämme yhä enemmän, miten haitallisia yksinäisyyden tunne ja syrjintä ovat ihmisille läpi elämänkaaren.

Läheiset sosiaaliset verkostomme vaikuttavat niin toimintakykyyn kuin palveluiden tarpeeseen. Ystävät ja sukulaiset tarjoavat apua, tukea, tietoa ja neuvoja eri elämänvaiheissa. Parisuhde vaikuttaa tutkitusti erityisen vahvasti hyvinvointiin sekä naisilla että miehillä läpi elämän. Ikääntyessämme lasten ja sukulaisten merkitys hyvinvoinnille korostuu. Tämä voi vahvistaa eriarvoisuutta niiden kohdalla, joilla ei ole läheisiä perhejäseniä.

Syntyvyyden laskun myötä kotitaloudet ovat pienentyneet. Yksinasuminen on lisääntynyt viimeisen kolmenkymmenen vuoden aikana. **(ks. Emma Terämän luku.)** Samalla digitalisaatio ja arjen teknologiat ovat muokanneet tapojamme luoda ja ylläpitää läheisiä suhteita. Uudet mediat voivat sekä lisätä että vähentää hyvinvoinnin kannalta tärkeitä ihmissuhteita. (ks. Väestöliiton Digitaalinen hyvinvointi perheissä -hanke.) Digitaalisen hyvinvoinnin kehittäminen koskee tulevaisuudessa sekä terveys- että väestö- ja perhepolitiikkaa.

Väestöliitto korostaa, että väestön ikääntyessä läheisten ja merkityksellisten ihmissuhteiden tukeminen tulee entistä tärkeämmäksi. Eriarvoisuus näkyy myös sosiaalisten verkostojen toimivuudessa. Tietyillä alueilla ja yksilöillä on jo tiiviitä verkostoja, toiset tarvitsevat tukea ja palveluita toimivien ihmissuhteiden muodostamisessa.

Hyvinvointitavoite:
Jokaisella suomalaisella
on ainakin yksi läheinen
ihmissuhde.

6. Perheystävällisyys koskee kaikkia

Alhaisen syntyvyyden maassa on vaara, että lapset ja lapsiperheet aletaan nähdä kummajaisina tai että lapset ja muut väestöryhmät eivät kohtaa. Perheystävällisyys on työpaikan ja yhteisön tapa viestiä, että lasten kasvattaminen on koko yhteiskunnan kannalta merkittävä asia. Perheystävällisyys ei kuitenkaan rajaudu pieniin lapsiin. Työn ja muun elämän yhdistämisessä tuetaan myös laajemmin hoivatyötä, yhteisöllisyyttä ja ihmisten hyvinvointia.

Kaikenlaisten perheiden huomioimista palveluissa ja hyväksymistä yhteiskunnassa tasavertaisina, riippumatta perheen lapsiluvusta, piirteistä ja olosuhteista, seksuaalisesta suuntautumisesta tai sukupuolista, on edistettävä. Näin vahvistetaan sekä syntyvyyttä että perhe-elämän myönteistä kuvaa yhteiskunnassa.

Syntyvyyden laskun keskeinen syy on nuorten aikuisten oletus siitä, että työ ja vapaa-aika kärsisivät lapsen tulon myötä. Todellisuudessa suurin osa suomalaisten lapsiperheiden vanhemmista onnistuu työn ja perheen yhteensovittamisessa erittäin hyvin. Silti puolella vanhemmista on jokin työhön liittyvä syy, joka vaikeuttaa yhteensovittamista huomattavasti. (ks. Väestöliiton vuoden 2020 Perhebarometri.) Myös tämän takia perheystävällisyyttä on tärkeää kehittää. Tarvitsemme erilaisia esimerkkejä, miten vanhemmuutta ja työtekoa voi yhdistää eri perheille ja elämänvaiheille sopivilla tavoilla.

Väestöliitto esittää, että työn ajallinen joustavuus ja etätyöt tulisivat osaksi uutta normaalia työtehtävien sen mahdollistaessa. Raskaussyrjintää kohtaan tulee olla nollatoleranssi. Nyt noin joka kymmenes isä ja hieman useampi äiti kokee, että on jättänyt uralla etenemisen mahdollisuuden käyttämättä lasten vuok-

si. Haastamme työnantajia viestimään, että työntekijän perheellistyminen ei ole urakehityksen este.

Suomesta voidaan tehdä vielä lapsiystävällisempi maa, jossa sukupolvien välinen solidaarisuus toteutuu riippumatta siitä, missä perheessä itse kulloinkin elää.

Perheystävällisyystavoite:
Perheystävällisessä
Suomessa jokaisen
työntekijän perheellistyminen
nähdään luontevana ja
myönteisenä asiana.

7. Maahanmuutto lisääntyy huomattavasti

Lisääntynyt kansainvälisyys ja kasvava maahanmuutto vauraisiin maihin on merkittävä väestöllinen ja kulttuurinen murros. Kehitys ei ole ongelmaton ja vaatii avoimuutta, rohkeutta ja sopeutumista.

Rasismia ja etnistä syrjintää on määrätietoisesti torjuttava. 2000-luvulla suomalaisten kulttuurinen, kielellinen ja uskonnollinen kirjo on kasvanut, mikä on sekä rikastuttanut maata että luonut yhteiskunnallisia jännitteitä. Suomessa maahanmuuttajien osuus väestöstä on edelleen matalampi kuin muissa Pohjoismaissa. Nuoret aikuiset ja miehet ovat muuttaneet Suomeen muita väestöryhmiä enemmän.

Uudessa väestötilanteessa maahanmuuttoa tarvitaan entistä enemmän **(ks. Mauri Kotamäen luku)**. Väestöliitto korosti jo vuonna 2004, että ikääntyvän väestön yhteiskunta tarvitsee sekä suhteellisen korkeaa syntyvyyttä että enemmän maahanmuuttoa. Tämä tavoite toteutui, sillä maahanmuuttajien määrä Suomeen on sen jälkeen kolminkertaistunut. Viime vuosikymmenen aikana Suomi sai vuosittain noin 15 000 henkilöä muuttovoittoa, eli yhteensä yli 150 000 henkilöä – määrä ylittää Jyväskylän asukasluvun **(ks. Timo Aron luku)**.

Väestöliitto korostaa, että tarvitsemme määrätietoista kansainvälistä rekrytointia. Näin voimme taata työvoimaa terveys-, sosiaali- ja palvelualoilla sekä piristää tuotantoa, yrittäjyyttä ja innovaatiotoimintaa. Työmarkkinapolitiikan on oltava aktiivista ja joustavaa. Kynnyksiä on madallettava erityisesti korkeammin koulutetuille ja suomalaisissa korkeakouluissa opiskeleville maahanmuuttajille. On pohdittava, miten maahanmuuttoprosessia voisi keventää niiden maahanmuuttajien kohdal-

la, joita yhteiskunta erityisesti tarvitsee. Oleskeluluvan saantia pitää merkittävästi nopeuttaa. **(ks. Mauri Kotamäen luku.)**

Suomalaisten työnantajien tulisi arvostaa ja tunnustaa erilaisista taustoista tulevien työntekijöiden kyvyt nykyistä paremmin ja edistää syrjimättömyyttä. Pakolaistaustaisten maahanmuuttajien kotouttamispalveluiden pitäisi olla niin toimivat, että he eivät jäisi tukien varaan pitkiksi ajoiksi ja voisivat työllistyä nykyistä helpommin. Jos turvapaikkaprosessin aikana onnistuu saamaan työn tai opiskelupaikan, pitäisi saada oleskelulupa, vaikka turvapaikkaan perustuva lupa evättäisiinkin. **(ks. Minna Säävälän luku.)**

Suomen tulee myös kasvattaa kiintiöpakolaisten määrää. Kiintiöpakolaiset haetaan pakolaisleireiltä, jolloin pystytään auttamaan eniten apua tarvitsevia. Kiintiön kaksinkertaistaminen on perusteltua myös siksi, että maailman pakolaisten määrä on noin kaksinkertaistunut viimeisten 10 vuoden kuluessa. Maailman pakolaisista vain 15 prosenttia on päätenyt vauraisiin maihin.

**Muuttovoittotavoitteet:
Väestöliiton mielestä Suomi
tarvitsee nykyistä enemmän
muuttovoittoa. Nykyisen muutto-
voiton tulisi kaksinkertaistua.
Kiintiöpakolaisten määrä tulee
kaksinkertaistaa.**

8. Suomi on houkutteleva ja inhimillinen uusi kotimaa

2000-luvulla yleisin maahanmuuton syy liittyi perhe-elämään. Useimmat muuttivat Suomeen siksi, että puoliso tai sukulainen asui Suomessa. Viime vuosien aikana työperäinen maahanmuutto on noussut samalle tasolla. Maahanmuuttajien kotouttamisen lisäksi myös Suomen pitäisi sopeutua maahanmuuttajiin nykyistä paremmin. Muualta tänne muuttajia ei pidä nähdä vain välineellisesti taloutta hyödyttävinä työntekijöinä vaan yksilöinä inhimillisine tarpeineen.

Keskeinen inhimillinen tarve ja ihmisoikeus on perheen kanssa elämisen mahdollisuus. Kuitenkin perheenyhdistämisen mahdollisuuksia on kiristetty Suomessa 2010-luvun aikana, mitä Väestöliitto on vastustanut.

Suomi kilpailee jo nyt halutuimmista maahanmuuttajista. Kansainvälisessä kilpailussa toimiva, avoin ja ystävällinen hyvinvointiyhteiskunta sekä perheystävällisyys ovat meille eduksi. Emme voi muuttaa maantieteellistä sijaintiamme tai valon määrää talvisin, mutta voimme tarjota turvallisen ympäristön.

Perhepalvelut ja -etuudet sekä perheystävällinen työkuulttuuri ovat ja voivat olla vielä vahvemmin Suomen valttikortteja. Ilman perhettä elävä maahanmuuttaja ei sitoudu suomalaiseen yhteiskuntaan ja muuttaa herkästi pois.

Kotoutumiskoulutusta tulee kehittää siten, että työ ja kieliopinnot liittyvät yhä vahvemmin yhteen. Kotoutujaa ei pidä rangaista työllistymisestä viemällä häneltä oikeutta maksuttomaan kieliopetukseen. Työperäisten maahanmuuttajien mahdollisuuksia saada maksutonta kieliopetusta pitää vahvistaa. Kuten raportin asiantuntijat ehdottavat, korkeatasoinen kokeilukulttuuri

olisi oivallinen tapa edistää Suomen toimivuutta uutena kotimaana. **(ks. Mauri Kotamäen luku.)**

Väestöliitto katsoo, että myös maahanmuuttajien perheenjäsenet ovat meille tervetulleita, ja että puolisoiden kotouttaminen on olennainen osa perheen integroitumista. Kotoutunut henkilö on löytänyt paikkansa ja häntä kohdellaan yhdenvertaisena yhteiskunnan jäsenenä. Kotoutuminen edellyttää yhteiskunnan vastaanottavuuden vahvistamista niin lainsäädännön, palveluiden kuin arkisen vuorovaikutuksen tasolla. Me kaikki kotoutamme ja integroidumme entistä monimuotoisempaan Suomeen. Molemmipuolinen mukautuminen on välttämätöntä, jotta maahanmuuttajataustaisen väestön integroituminen onnistuu myönteisesti. **(ks. Minna Säävälän luku.)**

Maahanmuuttotavoite:
Maahanmuuttajien
perhejäsenet ovat meille
tervetulleita, sillä perhe on
ihmiselle tärkein asia lähtö-
maasta riippumatta.

9. Monipaikkaisuus uudistaa alueiden kehityksen

Suomen alhainen väestötiheys on isompia haasteitamme tulevilla vuosikymmenillä. 2000-luvulla maan sisäinen muuttoliike on kiihtynyt ja kasvattanut alueiden välisiä eroja entisestään. Väestön ikääntymisen myötä joudumme arvioimaan hakemaan uusia ratkaisuja, miten kunnat pystyvät hoitamaan tehtävänsä ja velvollisuutensa.

Maan sisäinen muuttoliike kasvattaa ihmismäärää Uudellamaalla, Pirkanmaalla ja Varsinais-Suomessa. Muualla väki vähenee tai olisi vähentynyt ilman kansainvälistä maahanmuuttoa. Syntyvyyden lasku on kärjistänyt tilannetta, sillä myös lapsiluku jakautuu epätasaisesti kuntien välillä. Myös hyvinvointi ja terveys sekä toimintakyky ovat sidoksissa asuinalueeseen: Itä- ja Pohjois-Suomessa ennenaikaiset kuolemat ovat esimerkiksi edelleen yleisempiä kuin Länsi- ja Etelä-Suomessa. **(ks. Suvi Parikan ym. luku.)**

Nykyään yli 70 prosenttia suomalaisista asuu kaupungeissa tai niiden kehyskunnissa. Erityisesti alle 30-vuotiaat suomalaiset muuttavat kaupunkeihin, korkeammin koulutetut muita useammin. Näin vahvat ja elinvoimaiset alueet vahvistuvat entisestään muiden heikentyessä. 'Järvenpää-ilmiö' kuvaa kaupunkirakenteen tiivistymistä ja ihmisten muuttamista hyvien liikenneyhteyksien ja palvelutarjonnan lähelle. **(ks. Timo Aron luku.)**

Teknologian kehitys ei ole toistaiseksi hidastanut kaupungistumista. Päinvastoin näyttää siltä, ettei työn tekemisen fyysisen sijainnin merkitys häviä. Digiloikka ei täysin korvaa kasvokkain tapahtuvaa vuorovaikutusta tai korkean väestötiheyden kiehtovuutta. Kaikki työt eivät myöskään voi toteutua etänä.

Koronakriisi on tuonut näkyväksi ihmisten työn-

teon ja asumisen monipaikkaisuuden. Se tuo uuden näkökulman alueelliseen kehitykseen. Monipaikkaisuus tarkoittaa, että yhä useampi liikkuu arjessaan tai vuoden aikana säännöllisesti paikasta toiseen. Asuminen, opiskelu, työnteko ja lomanvietto voivat tapahtua eri maakunnissa, jopa eri maissa. Monipaikkaisuus tarkoittaaakin usein myös asumista, perheyhteyksiä ja liikkumista ylirajaisesti.

Monipaikkaisuus voi siten osittain kääntää muuttovirtojen haitallisia vaikutuksia. Monipaikkaisuus ja työn liikkuvuus mahdollistavat niin perheen perustamisen kuin suurperheet edullisemmän asumisen sekä väljempien kotien kautta.

Väestöliitto korostaa, että aluepolitiikan on edistettävä työn ja asumisen monipaikkaisuutta ja monimuotoisuutta. Tarvitaan uusia, eri alueille eri lailla räätälöityjä tapoja kehittää pienempiä kasvualueita.

Alueellinen tavoite:
Työn murros ja digitalisaatio edistävät alueellista monipaikkaisuutta.

10. Kannustimia maastamuuton vähentämiseksi

Kansainvälinen liikkuvuus työn, opiskelun ja perheelistymisen vuoksi on monella lailla tervetullut ja Suomen osaamista kohentava ilmiö. Samalla maamme kuitenkin kärsii ”aivovuodosta”, mikäli täällä asuvat ihmiset muuttavat pysyvästi pois. Maastamuutto ei ole toivottava asia silloin, kun se johtuu kepeistä eikä porkkanasta: siitä syystä, että kotimaassa ei näe itselleen tai perheelleen työtä tai tulevaisuutta. Tätä haitallista ilmiötä voi määrätietoisesti pyrkiä lieventämään.

Viime väestöpoliittisen ohjelman aikana vuosituhanen alussa Suomesta muutti vuosittain pois alle 15 000 ihmistä. Määrä on sen jälkeen kasvanut ja lähestyy 20 000 ihmistä vuositasona. Suomen kansalaisia muuttaa nykyään enemmän pois kuin palaa takaisin. Monipaikkaisuus on myös kansainvälistä, ja haastaa vakiintuneita käsityksiä kansalaisuudesta ja väestön rajoista. Esimerkiksi jokainen Suomessa työtä tehnyt saa suomalaisen työeläkkeen.

Suomen tulisi koota yhteen ne kannustimet, joilla maastamuuttoa voi estää tai paluumuuttoa kohentaa ilman, että ne haittaavat kansainvälisen liikkuvuuden toivottuja puolia. Ulkomailla kerääntynyt kokemus ja koulutus tulisi helposti voida soveltaa ja kääntää suomalaisiin kriteereihin ja palkkajärjestelmään. Estääksemme maahanmuuttajien poismuuttoa keskeinen tekijä ovat riittävät suomen- tai ruotsinopinnot. Tässäkin voisi harkita aivan uusia politiikkavälineitä. Voisiko esimerkiksi työeläkettä ansainneita työkäisiä määrätietoisesti yrittää houkutella takaisin Suomeen töihin?

Maastamuuttotavoite:
Harvempi muuttaa Suomesta
pois siksi, että ei löydä itselleen tai
perheelleen töitä tai
opiskelupaikkaa.